

Державна влада у вимірі прав людини

Наталія Юськів

Кафедра адміністративного та інформаційного
права Національний університет “Львівська
політехніка”, УКРАЇНА, м. Львів, вул. С.Бандери, 12,
E-mail: natalius2008@ukr.net

Abstract – The theses deals with the problem of government as a social phenomenon. The purpose of the research is a study of the nature of the state power in legal aspects as a social intentions measure of justice, freedom and equality. The scientific novelty lies in the fact that for the first time in philosophical and legal aspects takes place the analysis of the state power phenomenon in the sphere of human rights concept implementation and realization. Particular attention is focused on the correlation of the categories of government and human rights. The content of the phenomenon of state power is determined in the light of natural law; focuses on the origins of power. The point of the particular actuality of the issue is especially prominent in the light of transition from a totalitarian state-powerful mechanism for democratic values of human existence is generalized.

Ключові слова – державна влада, права людини, свобода, влада, держава.

Вступ

Державна влада категорія виступає універсальним явищем, що упорядковує й організовує суспільні відносини, формуючи адекватну картину правової реальності шляхом визнання загального апріорного розумно-етичного порядку на основі принципів свободи і рівності, та захищає і встановлює природно-правовими засобами межі існування свobodної волі особистості. Сучасна змінна детермінанта реалізації феномену державної влади вимагає її трансформації, як «олюдненої» субстанції людського існування, тому права людини як загально соціальне, природне явище є засобом і мірилом справедливого начала владного веління. Серед найвагоміших принципів концепції природних прав можна виокремити їхній загальний, тобто універсальний, характер, тобто такі права стосуються всіх без винятку людей (як представникам роду людського); вічність (позаісторичність) змісту таких прав (вони не змінюються з часом); абсолютність (невід’ємність) таких прав (заперечувати наявність таких прав неприпустимо з огляду на їх «вмонтованість» у природу людини, тож таке заперечення можна кваліфікувати як посягання на саме існування людської істоти як такої); такі права також кваліфікували як «священні». Для всіх суб’єктів суспільних відносин право повинно виступати найвищою соціальною цінністю та беззаперечним регулятором відносин між ними. Для цього громадянин, посадова особа, орган державної влади, держава загалом повинні бути наділені рівним правом доступу до правових норм, рівністю реалізації власних прав і свобод. Тобто ми наполягаємо на такому державному концепті: державна влада підкоряється природним

правам людини, ставить їх в основу державно-владних рішень і сама виконує природне веління вселенної світобудови. Що більше, під час розгляду позицій державної влади і пересічного громадянина, навіть в державах соціально-демократичної орієнтації, держава наділена більшими потенціями (можливостями одержувати інформації, доказовою базою, фінансовими ресурсами, засобами впливу на громадську думку тощо). У зв’язку із цим право має відстоювати першочергово позицію громадянина, захищати перманентно саме його. В основі концепції природних прав людини лежить положення про автономію індивіда, тобто вважалося, що політичні та особисті права і свободи визначають ту сферу буття індивіда, у яку не допускається втручання жодних інших суб’єктів, передусім держави та суспільства. А відтак обов’язки всіх, хто, умовно кажучи, протистоїть індивідові, зводяться до негативних: утримуватися від таких дій, які посягали б на цю окреслену сферу автономії індивіда.

Сучасна ж концепція прав людини розставляє дещо інші акценти, відображаючи інші тенденції щодо цих, «випробуваних часом» прав людини. Як свідчить практика міжнародних органів контролю за станом здійснення прав людини, покладення на державу «простого» обов’язку лише не втручатися у здійснення прав особистого та політичного характеру в деяких випадках ще не є достатньою гарантією того, що вони не будуть порушені. Європейський суд з прав людини зазначає що, за певних умов держава повинна вживати заходи не лише негативного, але й позитивного характеру задля забезпечення навіть «негативних» прав. Природне право не тільки захищає особу від свавілля держави, але й надає можливість реалізувати себе як свobodну, політичну та активну особистість. Як вказує А. Кравченко, людиномірність органічно вплетена у структуру природного права, де права і свободи людини, її індивідуальні інтереси є завжди первинними порівняно з правами держави або окремих спільнот [1, с.]. Природне право діє як незмінний ідеал. Державна влада має мінливу характеристику. Історичні реалії підтверджують, що державна влада змінювалась у суспільстві залежно від зміни типу держави від рабовласницького, феодального, буржуазного до соціально-демократичної орієнтації, при цьому вказане не виступає абсолютною державною цінністю.

Сучасне суспільство не так давно відійшло від тоталітарної держави з ознаками її влади і демократична цінність не є абсолютною запорукою, оскільки вказані державно-владні відносини у транспарентному глобалізаційному суспільстві потребують модернізаційного підходу та гносеологічної оцінки. Права особисті обґрунтовуються необхідністю подолання будь-яких регресій до варварства (під яким розуміють тоталітарні інститути і практики) і мають категорично обов’язковий характер. Права політичної участі обґрунтовуються завдяки другій формулі, що міститься в Преамбулі Загальної декларації прав людини: «...необхідно, щоб права людини

охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти тиранії і гноблення»[2]. Істинність державної влади передбачає мотивацію засобів і методів здійснення влади на правових цінностях та природному вимірі прав людини, врахуванні вказаних елементів як артефактів державно-владного механізму. Отже, оскільки завдання права полягає в тому, щоб захищати позитивну діяльність особи та обмежувати негативні форми діяльності, розкрити онтологічну сутність права, то можна стверджувати, що право виникає як відповідь цивілізації на активність індивіда. Тобто воля до самоствердження, творчості і свободи потребує корегування волею до порядку. Право має обмежувати свободу заради свободи. При цьому цивілізований порядок не заперечує свободи, а передбачає її. Він заперечує лише свавілля та всюдозволеність. Право має оберігати ті необхідні ступені свободи, без яких неможлива ані творчість, ані повноцінна людська життєдіяльність. Воно повсюдно і завжди має обмежувати свободу, якщо вона переходить у свавілля чи починає загрожувати свободі інших громадян, шкодити основам цивілізованості, державності і соціального порядку.

ВИСНОВОК

Отже, оскільки завдання права полягає в тому, щоб захищати позитивну діяльність особи та обмежувати негативні форми діяльності, розкрити онтологічну сутність права, то можна стверджувати, що право

виникає як відповідь цивілізації на активність індивіда. Тобто воля до самоствердження, творчості і свободи потребує корегування волею до порядку. Право має обмежувати свободу заради свободи. При цьому цивілізований порядок не заперечує свободи, а передбачає її. Він заперечує лише свавілля та всюдозволеність. Право має оберігати ті необхідні ступені свободи, без яких неможлива ані творчість, ані повноцінна людська життєдіяльність. Воно повсюдно і завжди має обмежувати свободу, якщо вона переходить у свавілля чи починає загрожувати свободі інших громадян, шкодити основам цивілізованості, державності і соціального порядку.

References

- [1] A. Kravchenko, *Liudyna yak mira vyrishennia pravovoi problematyky* [Man as the measure of solution legal issues]. *Antropolohiia prava: filosofskyi ta yurydychnyi vymiry (stan, problemy, perspektyvy) : statti uchasnykiv Druhoho vseukrainskoho «kruhloho stolu»* (m. Lviv, 1–2 hrudnia 2006 r.). – Anthropology rights: philosophical and legal dimensions (condition, problems and perspectives): Articles participants of the Second All-Ukrainian «Round Table» (Lviv, 1-2 December 2006). Lviv: Edge Publ, 2007.
- [2] *Zahalna deklaratsiia prav liudyny: pryiniata i proholoshena rezoliutsiieiu 217A (III) NA OON 10.12.1948 // Rabinovych P. M., Khavroniuk M. I. Prava liudyny i hromadianyna : navchalnyi posibnyk.* [P. Rabinovich, M. Khavroniuk human and civil rights: a training manual]. – K. : Atika, 2004.